

Alavuden kaupunki

ARVIOINTIKERTOMUS 2021

**Alavus on
asukkaitaan varten**

Tarkastuslautakunta 20.5.2022

Sisällys

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	5
1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA	6
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät	6
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2022	6
1.3. Tarkastuslautakunnan toiminta	7
1.4. Tilintarkastus ja tarkastustoimi	10
2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN	
TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	10
3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN	
ARVIOINTI	11
3.1. Tavoitteiden toteutumisen tarkastelu	11
3.2. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	12
4. HENKILÖSTÖ	16
5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	17
6. TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	18
7. YHTEENVETO	18
8. KOOSTE KESKEISIMMISTÄ HAVAINNOISTA JA	
KEHITTÄMISSUOSITUKSISTA	19 - 22
8.1. Elinvoimapalvelut	19
8.2. Sivistyspalvelut	19
8.3. Tekniset palvelut	20
8.4. Ympäristöpalvelut	21
8.5. Muut havainnot kunnan hallinnosta	22
9. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	22
ALLEKIRJOITUKSET	23

TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Hyvä lukija,

luet juuri ensimmäistä tämän tarkastuslautakunnan tälle kaupunginvaltuustolle laatimaa arviointikertomusta. Arviointikertomuksen tekeminen vaatii aina keskittymistä, sillä siinä palataan menneeseen vuoteen ja jo vanhoihin asioihin ja ajatus täytyy pitää niissä. Verrattuna omiin aiempiin neljään kevääseeni tämän tehtävän äärellä, tänä keväänä ja erityisesti helmikuun lopun jälkeen viime vuosi on tuntunut olevan todella kaukana menneisyydessä. Siihen tässä on kuitenkin paneuduttu siinä laajuudessa, mitä viimeisellä vuosineljänneksellä työnsä aloittava lautakunta ylipäätään voi paneutua.

Haluan kiittää valtuustoryhmiä ja paikkajakoja suorittaneita tahoja siitä, että jälleen kerran nimesitte tarkastuslautakuntaan sitoutuneita, uteliaita ja innokkaita henkilöitä: lautakunnan jäsenten innostus, ahkeruus ja aito halu kehittää Alavuden kaupunkia antaa tarkastuslautakunnalle hyvät lähtökohdat tulevien vuosien työlle. Otteemme on ja tulee olemaan ihmettelevä, kyselevä ja tarpeen tullen kyseenalaistavakin, mutta kaiken taustalla on halu käyttää mahdollisimman tehokkaasti ja hyödyllisesti kuntalain meille antamaa valtaa ja saada se palvelemaan Alavuden kaupunkia, sen organisaatiota ja asukkaita niin hyvin kuin mahdollista. Parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi kutsun kaupungin virkamiehiä, henkilöstöä, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia jatkamaan kanssamme sitä yhteistyötä ja avointa vuoropuhelua, minkä edellisen tarkastuslautakunnan kanssa aloitti.

Kaupunginvaltuusto koki viime vaaleissa huomattavan uudistumisen, kun moni pitkän linjan vaikuttaja jättäytyi tai jäi ulos valtuustosta. Tässä valtuustossa on enemmän uusia kasvoja ja vähemmän vanhoja tapoja ja valtuusto on jo lyhyen kautensa aika antanut viitteitä, että jotain raikasta on saatanut tapahtua. Itselleni on näyttäytynyt, että jo vuosia puheissa vilahdellut Alavus-puolue voi hyvinkin olla tosiasia, kun itse asia merkitsee enemmän kuin logo valtakirjan nurkassa. Kuntatason tekemisessä valtakunnanpolitiikan rooli on häviävän pieni eikä valtakunnanpolitiikan paikka ole valtuustosalissa. Tulokset saavutetaan yhteen hiileen puhaltaen ja siltoja rakentaen, ei omaa egoa kiilottaen.

Viime vuodet ovat olleet eri syistä haasteellisia, mutta myös vuodesta 2021 Alavuden kaupunki kulki läpi lopulta odotuksia paremmin. Kiitos kaupungin henkilöstölle kovasta työstä ja paljon tsemppiä kuluvaan vuoteen.

**Yhteistyöterveisin,
Niina Laitio**

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä arviointikertomus koskee vuotta 2021.

Lisäksi hallintosäännön 76 §:n mukaan tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kunnan verkkosivuilla. Tarkastuslautakunnan on saatettava ilmoitukset valtuuston tiedoksi kerran vuodessa. Sidonnaisuusilmoitukset on saatettu tiedoksi valtuustolle 13.12.2021. Alavuden kaupungin julkaistut sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla osoitteessa <https://www.alavus.fi/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteko/sidonnaisuudet.html>

Sidonnaisuusrekisteri pidetään ajan tasalla ja ilmoitusvelvollisen on tehtävä sidonnaisuuksien uudet ilmoitukset, muutokset ja täydennykset ilman viivytystä.

Arviointi toteutetaan kunnanhallituksen ja lautakuntien sekä viranhaltijoiden toimintaa suunnitelmallisesti seuraten. Arviointikuulemiset ovat lautakunnalle tiedonkeräämisen keskeinen tapa.

1.2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO VUONNA 2022

Alavuden kaupungin tarkastuslautakuntaan kuuluvat seuraavat jäsenet:

Varsinainen jäsen

Niina Laitio, puheenjohtaja
Jarmo Linna, varapuheenjohtaja
Jari Latvala
Antti Mäkelä
Tarja Ylimäki

Henkilökohtainen varajäsen

Erja Valkama 14.2.2022 asti, Katja Pasto 21.2.2022 alkaen
Paula Perälampi 14.2.2022 asti, Irmeli Kukkola 21.2.2022 alkaen
Risto Lamminmäki
Jukka Ketola
Kaisa Javanainen

Sihteerinä on toiminut toimistosihteerinä Annukka Mäenpää.

1.3. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on vuoden 2021 aikana kokoontunut 9 kertaa ja käsitellyt 37 pykälää. Lautakunta on arvioinut kaupungin tulosryhmien taloutta ja toimintaa kuulemalla vastuuhenkilöitä lautakunnan kokouksissa. Vuoden 2021 tarkastuksen painopistealueena olivat tekninen lautakunta ja sivistyslautakunta. Tilikauden aikana seurattiin myös muiden toimielinten tavoitteiden toteutumista sekä kaupungin talousprosessia.

Arviointivuotta väritti varsinkin keväällä 2021 edelleen voimakkaasti koronapandemia eikä tilanteesta johtuen arviointikäyntejä kaupungin toimipisteisiin toteutettu. Osaksi olosuhteiden pakosta hybridimalli onkin vakiintunut: tarkastuslautakunnan jäsenillä samoin kun kokouksiin kutsutuilla esittelijöillä ja asiantuntijoilla on ollut mahdollisuus valita joko fyysinen osallistuminen tai kokoukseen liittyminen etäyhteyden kautta oman parhaan harkintansa mukaan. Hybridimalli ja etäyhteydet ovat monesti mahdollistaneet sen, että osallistumista ei ole tarvinnut kokonaan peruuttaa tai siirtää. Näin ollen sähköiset toimintatavat ovat todennäköisesti tulleet pysyviksi ja toimiviksi vaihtoehdoiksi. Syksyllä 2021 myös valtakunnalliset tarkastuslautakuntakoulutukset toteutettiin täysin etäyhteyksillä.

Kuntavaalien siirto siirsi myös uuden tarkastuslautakunnan työn aloitusta pitkälle syksyyn. Näin ollen tarkastuslautakunta on suorittanut vuoden 2021 tarkastustoiminnan hyvin pitkälti edellisen tarkastuslautakunnan muistioiden ja muun dokumentoinnin pohjalta. Uusi tarkastuslautakunta osoittautui nopeasti sitoutuneeksi ja aktiiviseksi ja pääsi nopeasti työhön kiinni. Työskentelyn aloitusta helpotti myös se, että puheenjohtaja ja lautakunnan sihteeri pysyivät samoina.

Tarkastuslautakunta on linjannut tulevalle kaudelleen muutamia toimintaperiaatteita, joihin se haluaa sitoutua ja joita se haluaa edelleen kehittää. Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä avointa kommunikatiota tiedonkulkua myös niin hallintoalueiden sisällä ja niiden välillä kuin myös luottamushenkilötasolla. Edellinen tarkastuslautakunta on vuosittain kutsunut kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtajat sekä lautakuntien puheenjohtajat keskustelemaan ajankohtaisista asioista ja lautakuntien toiminnasta. Tätä käytäntöä istuva tarkastuslautakunta on päättänyt jatkaa.

Suuri kuluva nelivuotiskauden linjaus, joka nousi esiin tarkastuslautakunnan jäsenten omista huomioista ja kokemuksista, on paneutua erityisellä tarmolla Alavuden kaupungin työhyvinvointiin ja sitä kautta kaupungin veto- ja pitovoimaan työnantajana – vanha ja useasti toistettu totuus on, että henkilökunta on myös kaupunkiorganisaation tärkein voimavara, ja kilpailu osaavasta ja sitoutuneesta työvoimasta tulee lähivuosina vain kiihtymään.

Kokouksia on ollut seuraavasti ja kuultavina ovat olleet:

15.1.2021

Alavuden kaupungin lautakuntien puheenjohtajien ja tarkastuslautakunnan tapaaminen; tutustumista ja keskustelua kunkin lautakunnan toiminnasta ja ajankohtaisista asioista. Lisäksi tarkastuslautakunnan kevään kokousaikataulu.

19.2.2021

Tilintarkastajan väliraportti ja arviointikertomuksen 2020 laadinnan aloitus.

19.3.2021

Tarkastuslautakunta työsti arviointikertomusta 2020.

30.3.2021 Etäkokous Teams-yhteydellä

Talouspäällikkö Tarja Tohni, tilinpäätöksen 2020 esittely.

16.4.2021

Tarkastuslautakunta jatkoi arviointikertomuksen 2020 työstämistä.

21.5.2021

Tilintarkastaja Esko Säilä, loppuraportti ja tilintarkastuskertomus tilivuoden 2020 tilintarkastuksesta. Arviointikertomuksen 2020 allekirjoittaminen ja antaminen.

1.10.2021

Tarkastuslautakunnan järjestäytymisasiat. Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma 2021-2022. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma loppuvuodelle 2021 sekä sidonnaisuusilmoituksiin liittyvät tehtävät.

21.10.2021

Tarkastuslautakuntien koulutus (etäosallistuminen).

5.11.2021

Hallintojohtaja Sari Helander, kaupungin pöytäkirjakäytännöt ja julkisuusasiat.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Marko Vainionpää ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Toni Juurakko, katsaus Alavuden kaupungin strategiaan, talousarvioon ja päätöksenteon sujuvuuteen uuden valtuustokauden alussa. Lisäksi saapuneiden sidonnaisuusilmoitusten käsittely.

3.12.2021

Tekninen johtaja Timo Myllymäki, tutustuminen Tuurin lämpölaitokseen ja katsaus teknisten palveluiden ajankohtaisiin asioihin.

Sivistysjohtaja Antti Takala, katsaus sivistyspalveluiden ajankohtaisiin asioihin.

Sidonnaisuusilmoitusten antaminen tiedoksi valtuustolle.

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelman täydentäminen alkuvuodelle 2022.

Lautakunnan jäsenten erityinen seurantavastuu palvelualueista on jaettu seuraavasti:

- **Hallinto- ja kehityspalvelut:** Niina Laitio ja Jarmo Linna
- **Elinvoimapalvelut:** Tarja Ylimäki ja Antti Mäkelä
- **Sivistyspalvelut:** Niina Laitio ja Antti Mäkelä
- **Tekniset palvelut:** Jarmo Linna ja Jari Latvala
- **Ympäristöpalvelut:** Tarja Ylimäki ja Jari Latvala

Työnjakonsa mukaisesti lautakunnan jäsenet ovat seuranneet palveluryhmien toimintaa tutustumalla lautakuntien pöytäkirjoihin. Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut mahdollisuus raportoida toimielinten päätöksiin liittyvistä havainnoistaan lautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunta on myös perehtynyt tilinpäätökseen 2021. Tilinpäätös on hyvin laadittu ja erittäin kattava; se avaa hyvin eri yksiköiden taloutta ja tulosta sekä tuo esiin tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteyden kaupungin strategiaan.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat yhdessä laatineet arviointikertomuksen vuodelta 2021.

Tarkastuslautakunnan jäsen on esteellinen arvioimaan toimintaa, jonka päätöksentekoon osallistuu itse. Sivistyslautakunnan jäsen Jarmo Linna ei ole osallistunut sivistyslautakunnan alaisen toiminnan arviointiin.

Tarkastuslautakunta Alavus Fasadin etupihalla 20.5.2022 kokouksen jälkeen, vasemmalta oikealle:
Sihteeri Annukka Mäenpää, varapuheenjohtaja Jarmo Linna, jäsen Tarja Ylimäki, puheenjohtaja Niina Laitio ja jäsenet Antti Mäkelä ja Jari Latvala.

1.4. Tilintarkastus ja tarkastustoimi

Kaupungin tilintarkastusyhteisönä vuosina 2021 sekä 2022 toimii KPMG Oy Ab.

Tilikauden 2021 tilintarkastukseen ovat osallistuneet vastuunalainen tilintarkastaja JHT, HT Esko Säilä sekä lisäksi JHT, HT Kati Mäntylä, Marjo-Riia Valsberg, Matti Tiilikainen ja Teemu Talvitie.

KPMG on tarkastanut myös kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden tilinpäätökset 2021.

Tilintarkastaja esitteli kokouksessa 1.10.2021 tilikausien 2021 sekä 2022 painopistealueet ja tarkastuksen laajuuden.

Tilintarkastaja on mahdollisuuksien mukaan osallistunut tarkastuslautakunnan kokouksiin ja raportoinut tarkastuslautakunnalle tilikautta koskevista asioista. Loppuraportin vuoden 2021 tarkastuksesta sekä tilintarkastuskertomuksen tilintarkastaja antoi 20.5.2022.

2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Valtuusto on kokouksessaan 7.6.2021 merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2020 tiedoksi ja huomioitavaksi päätöksenteon valmistelussa. Tarkastuslautakunta oli esittänyt arviointikertomuksessa, että valtuusto kiinnittää erityistä huomiota arviointikertomuksessa esitettyihin vahvennettuihin havaintoihin ja pyytää toimialoja kommentoimaan ao. kohtia ja niihin kohdistuvia toimenpiteitä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa, jonka jälkeen kommentit toimitetaan tarkastuslautakunnalle.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 11.10.2021 saanut selvityksen vuoden 2020 arviointikertomuksessa esiin nostetuista havainnoista. Tarkastuslautakunta totesi selvityksen annetuksi ja hyväksytyksi kokouksessaan 5.11.2021. Selvityksessä annettiin tarkastuslautakunnan havaintoihin kattavat vastaukset, joista ilmeni, että havainnoitujen asioiden parissa on jo tehty tai tullaan tekemään toimenpiteitä. Tarkastuslautakunta on mielissään, että arvioinnissa esitetyt havainnot on otettu huomioon ja ymmärretty, että ne on tarkoitettu kaupungin kehittämiseksi.

3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1. Tavoitteiden toteutumisen tarkastelu

Vuosi 2021 oli toinen perättäinen koronapandemiavuosi ja vaikuttaakin siltä, että koronasta on tullut yksi tekijä, joka vaikuttaa niin palvelutuotantoon ja rutiineihin kuin myös talouskehitykseen.

Suomen kansantalous kääntyi kuitenkin keväällä 2021 kasvuun ja Manner-Suomen kuntien tilikauden tulos oli selvästi positiivinen. Koronaepidemiaan liittyvät valtionosuudet pienenivät, mutta verotuloissa oli hyvää kasvua.

Alavuden kaupungin tuloslaskelman vuosikate vuonna 2021 oli 3,4 miljoonaa euroa. Poistojen ja arvonalentumisten, -4,3 miljoonaa euroa, jälkeen tulos painui 881 000 euroa alijäämäiseksi. Tulos on kuitenkin 485 000 euroa parempi kuin alkuperäinen talousarvio ja jopa 2,3 miljoonaa euroa parempi kuin lisätalousarvioin korjattu talousarvio.

Suurin negatiivista tulosta selittävä tekijä oli kaupungin vastattavaksi tulleet aiempien vuosien sote-kustannukset Kuusioliina Terveys Oy:n palvelusopimukseen liittyen. Lisämaksut nostivat sote-kustannukset noin 2,5 miljoonaa euroa ennakoitua korkeammiksi. Tällaiset lisäkustannukset ovat harmillisia muutenkin tiukoina aikoina. Kun kyseessä on nettomenoiltaan suurin toimiala, on prosentuaalisesti pienelläkin muutoksella suuri euromääräinen vaikutus.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että Pihlajalinna-konsernin sopimusten tulkinta samankaltaisissa sopimussasioissa muualla päin Suomea on johtanut toisenlaisiin ratkaisuihin, jolloin esim. oikeudellisten toimenpiteiden kautta kunnat ovat kiistan voittaneet ja välttyneet lisämaksuilta. Tarkastuslautakunta toteaa, että tämänkaltaiset sopimusten tulkintaerot ja niiden ratkaisut ovat todella hankalia, koska ei ole olemassa ennakkotapauksia vaan ne syntyvät nyt parhaillaan.

Yritysten tuotannon positiivinen kehitys ja työllisten määrän kasvu näkyi verotulojen kehityksessä. Alavudella verotuloja kertyi 36,8 miljoonaa euroa, jossa kasvua edellisvuoteen on lähes 1,8 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia saatiin 42,2 miljoonaa euroa. Tämä on 944 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Rahoitustuotot ja -kulut olivat nettotulona 1,1 miljoonaa euroa. Näin ollen kertymä on 378 000 euroa edellisvuotta parempi.

Kun tilikauden alijäämä, 881 000 euroa siirrettiin kaupungin taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämätillille, on kaupungilla kertynyttä ylijäämää vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen vielä noin 19 miljoonaa euroa. Talousarvion suunnitelmavuodet ennakoivat kuitenkin alijäämäisiä vuosia jatkossa, jolloin kertynyt ylijäämä alkaa pienentyä. Lainat pysyvät, mutta valtionosuudet pienenevät sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle. Tähän pitää varautua kaikin keinoin jo ennalta. Ennen kaikkea velkaantumisen suunta pitäisi päästä taittamaan investointipaineesta huolimatta.

Tilinpäätös vuonna 2021 Alavuden kaupungin ulkoiset toimintatulot olivat 13,6 miljoonaa euroa, joka on noin 2,3 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Ulkoiset toimintamenot olivat 90,5 miljoonaa euroa eli noin 5,1 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat. Toimintakate on heikentynyt viime vuosina huolestuttavasti.

Vuonna 2021 toimintakate oli noin -76,7 miljoonaa euroa, joka on lähes 3 miljoonaa euroa edellisvuotta heikompi. Keskimäärin Suomen kunnissa toimintakulut kasvoivat 7,7, % ja vuosikate heikkeni 6,5 %.

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Ja tällöin oletuksena on että keskimääräinen investointitaso vastaisi poistoja. Alavuden vuosikate vuonna 2021 oli noin 3,4 miljoonaa euroa eli noin 1,7 miljoonaa heikompi kuin vuonna 2020.

Vuosikate prosenttia poistoista -tunnusluku oli 79,6 ja se laskikin huomattavasti edellisvuodesta ja jäi koko maan viime vuoden keskiarvon alapuolelle. Toki tämä tunnusluku on koko maakunnassa huonolla tolalla.

Tilikauden 2021 nettoinvestoinnit olivat noin 4,8 miljoonaa euroa. Suurimmat investointimenot kohdistuivat jätevedenpuhdistamoon, Rantakodon hankintaan sekä liikenneväylien ja vesihuollon korjaus- ja uudisrakentamiseen.

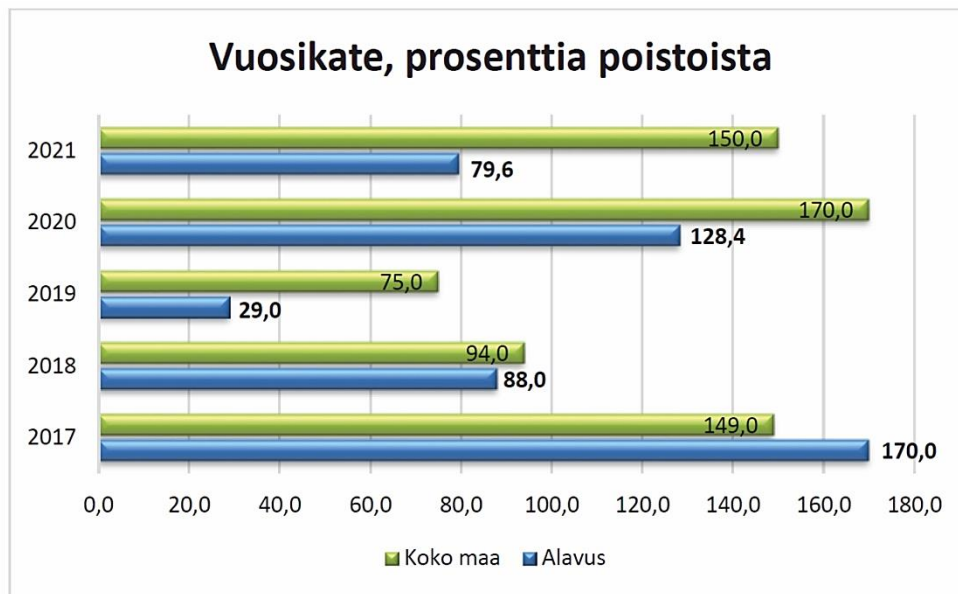
Toiminta- ynnä muilla tuotoilla ole investointeja ole pystytty rahoittamaan investointeja ja kaupunki onkin velkaantunut hieman yli kuntien keskiarvon. Talousarviolainoja nostettiin 9 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin noin 4,2 miljoonalla eurolla. Pitkäaikaisten lainojen määrä kasvoi 4,8 miljoonalla eurolla. Lyhytaikaisia lainoja oli tilinpäätöshetkellä 2 miljoonaa euroa eli lainakanta kasvoi kaikkiaan noin 6,8 miljoonaa euroa. Lainakanta oli vuoden lopussa 52,5 miljoonaa euroa. Lainakanta asukasta kohti nousi edellisestä vuodesta 660 eurolla ollen nyt 4 688 euroa asukasta kohti. Vuoden 2021 tilinpäätösennusteen mukaan koko maan lainakanta per asukas on 3 458 euroa. Alavuden lainakanta on viime vuosina koko ajan ollut yli valtakunnan keskitason ja se on jatkanut edelleen nousuaan. Rahoitusmarkkinat elävät ennakoimattomassa tilanteessa, joten lainojen korkoriskit on oltava tässä taloustilanteessa hyvin hallinnassa. Tarkastuslautakunta näkeeikin hyvänä, että kaupungin lainojen korkojen suojauksessa on käytetty erilaisia suojauksia korkojen nousua vastaan.

Investointitarpeita on myös tulevaisuudessa; väistötiloja ei enää ole ja kiinteistöjen saneeraus sekä kunnossapito on tärkeää. Korjausvelkaa ei saa päästää syntymään. Lisäksi kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseen sekä uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoon liittyvät toimenpiteet on panostamista tulevaisuuteen ja kaikin puolen kestävämpään kaupunkiin.

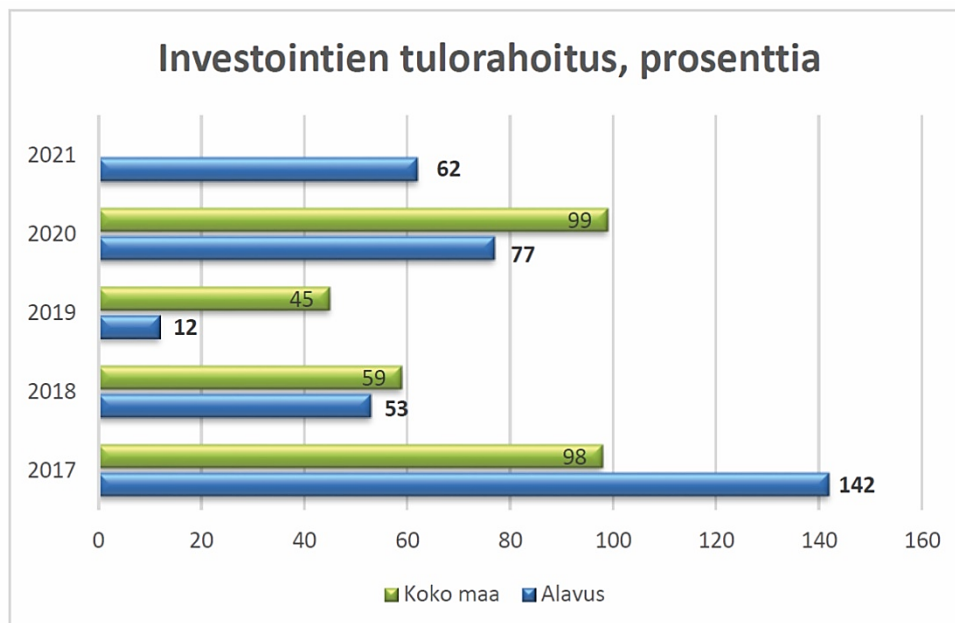
Uuden sotekeskuksen rakentamisen alkuun toivotaan päästävän nopeasti. Onhan laadukkaiden sote-palveluiden paikallinen saatavuus yksi keskeisistä kaupungistrategian tavoitteista.

3.2. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Alavuden kaupungin tuloslaskelman vuosikate vuonna 2021 oli 3,4 miljoonaa euroa. Tunnusluku vuosikate, prosenttia poistoista on 79,6 %. Tunnusluvun arvon ollessa sata oletetaan tulorahoituksen olevan riittävä, mikäli poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Alla oleva kuvio näyttää, miten vuosikatepoistoista-tunnusluvussa Alavus on aika lailla takamatkalla muihin Suomen kuntiin nähden.

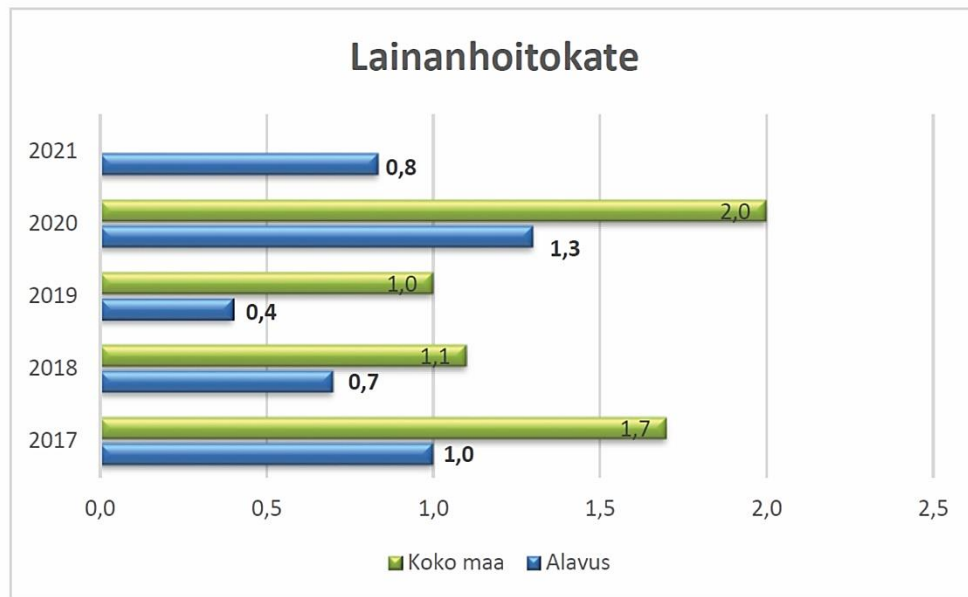

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella, eli pysyvien vastaavien myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Alavudella luku laski hieman edellisvuodesta ja oli nyt 62%, joten lainarahalla rahoitettavaksi on vuonna 2021 jäänyt 38 % investoinneista.

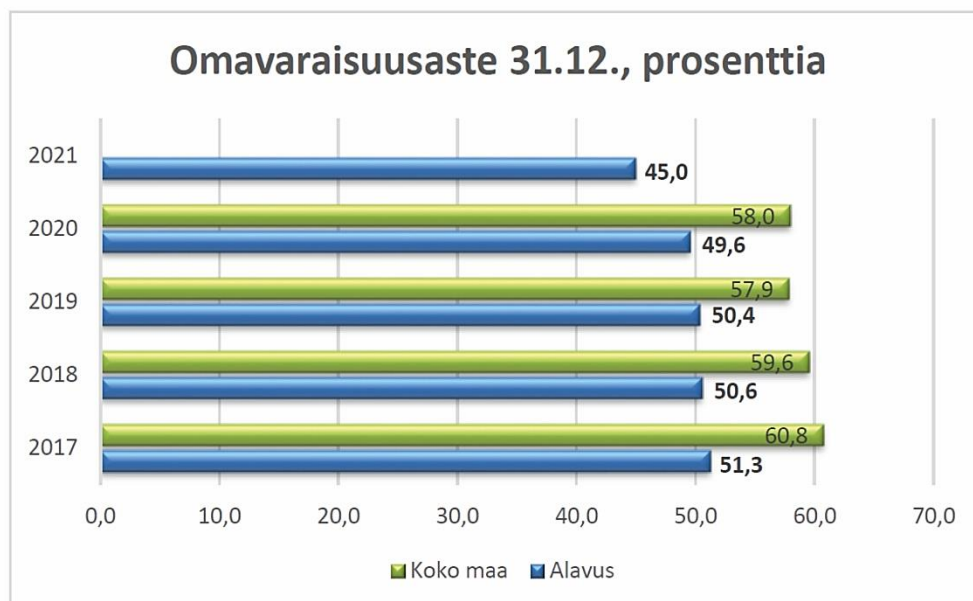

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja.

Alavuden kaupungin lainanhoitokate vuonna 2021 oli 0,8 eli se heikkeni edellisvuodesta. Lainanhoitokatteen paraneminen vaatii vuosikatteen kasvattamista ja/ tai lainan vuosittaisten lyhennysten vähenemistä.

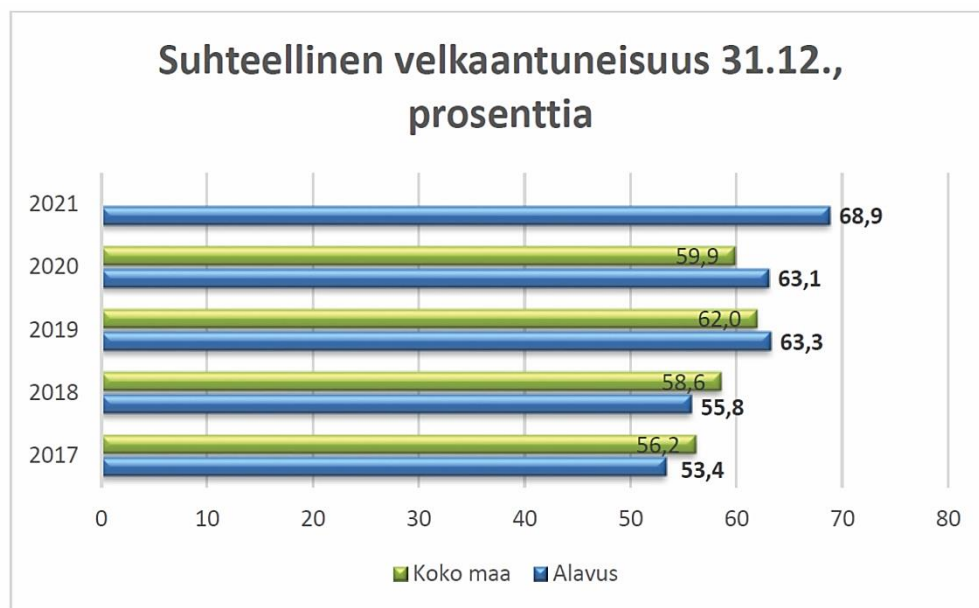

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä uusista sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70%:n omavaraisuutta, 50 %:n ja sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee jo merkittävän suurta velkarasitetta. Alavuden omavaraisuusaste on viime vuosina koko ajan laskenut ja on nyt 45,0 %, mikä on alle koko maan vuoden 2020 keskiarvon.

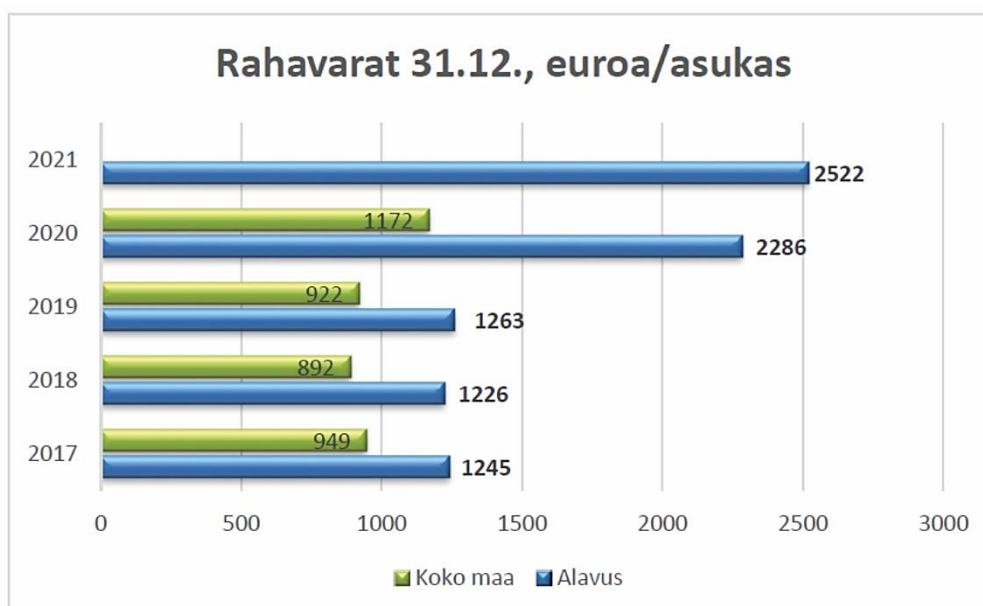

Ikävä kyllä Alavuden kaupungin talouden kestävyys heikentymisestä laskeneen omavaraisuusasteen lisäksi kertoo myös suhteellisen velkaantuneisuuden lisääntyminen.

Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien ikä, arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus on Alavudella 68,9 %, kun koko maan tunnusluku oli 59,9 % vuonna 2020.

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Alavudella rahavarat ovat yli koko maan keskitasoa. Kaupungin sijoitussalkut ovat olleet hyvissä käsissä ja ne tuovatkin turvaa myös rahoitusinstrumenttina.

4. HENKILÖSTÖ

Alavuden kaupunki on mitannut henkilöstön hyvinvointia säännöllisesti ja iso kuva on, että työhyvinvointi on kehittynyt parempaan suuntaan. Viimeisen kahden vuoden aikana työn tekeminen ja työyhteisöt ovat kuitenkin olleet murroksessa paitsi pandemian ja etätöiden, myös kaupungintalon käyttökiellosta ja purkamisesta seuranneen väistötiloihin hajaantumisen vuoksi.

Fyysisesti hajallaan oleva kaupunkiorganisaatio aiheuttaa sen, että päivittäisiä kontakteja on takavuosia vähemmän ja moni osasto puurttaa yksin, oman pienen porukan voimalla. Tällainen tilanne asettaa osaston keskinäisen ryhädynamiikan ja myös henkilökemiat aikaisempaa suurempaan rooliin ja niihin tulisi myös kiinnittää aiempaa tarkempaa huomiota. Tilanne haastaa esimiehiä kaikilla tasoilla ja luo tarpeen kehittää ja uudenaikaistaa johtamisajattelua. Lisäksi kysytään notkeutta reagoida haasteisiin asiatasolla ennen kuin niistä tulee henkilökohtaisia ongelmia.

Tarkastuslautakunnan jäsenillä on tahtotila ottaa tarkasteluun kaikki pienemmätkin signaalit siitä, ettei joku työyhteisössä voi hyvin, ja olla mukana tukemassa työyhteisöjen pysymistä terveisinä ja hyvinä. Hyvä henki näkyy ja kuuluu kauas ja luo Alavuden kaupungista kuvan hyvänä työnantajana, mikä toivottavasti jatkossakin varmistaa motivoituneen, sitoutuneen, soveltuvan ja pätevän henkilöstön löytymisen kaikkiin kaupungissa auki tuleviin työtehtäviin.

Vuoden 2021 henkilöstöraportin mukaan Alavuden kaupungilla oli 649 työntekijää, joista 92 henkilöä on yli 60-vuotiaita. Vuonna 2021 eläkkeelle siirtyi 15 henkilöä ja eläköitymisikä on ollut 63 vuotta 3 kuukautta. Henkilöstön keski-ikä laskee hiljalleen ja vuonna 2021 se oli 46 vuotta 2 kuukautta. Kaupungin palvelujen tuottamiseen käytettiin 531 henkilötyövuotta.

Sairauspoissaolot (8 000 kalenteripäivää) ovat koronapandemiasta huolimatta laskeneet edellisvuodesta (8967 kalenteripäivää).

Tarkastuslautakunta on tietoinen, että monin paikoin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti työterveyspalveluissa on ollut saatavuushaasteita eikä vastaanottoaikoja ole ollut riittävästi tarjolla. Onko Alavuden kaupungin henkilöstölle pystytty turvaamaan riittävät ja sopimuksen mukaiset työterveyspalvelut?

Merkittävä muutos kaupungin henkilöstössä tapahtui vuodenvaihteessa, kun maatalouslomituksen Alavuden paikallisyksikön henkilöstö (34 työntekijää) siirtyi Kurikan kaupungin palvelukseen. Paikallinen toiminta jatkuu Alavudella, mutta hallinto on koko Etelä-Pohjanmaan alueelta keskitetty Kurikkaan.

Merkittäviä muutoksia on varmasti edessä lähivuosinakin sote-uudistuksen ja työllisyyden palvelujen kuntien vastuulle siirtämisen myötä.

Tarkastuslautakuntakauden alussa on taas hyvä nostaa esiin kysymys uusien henkilöiden perehdyttämisestä ja hiljaisen tiedon siirtymisen varmistamisesta. Tarkastuslautakunta kannustaakin kaupunkiorganisaatiota ottamaan perehdytyskäytännöissä mallia yritysmaailmasta, jossa on olemassa toimivia käytäntöjä uusien henkilöiden ajamisesta sisään aina yrittäjää myöden.

Tarkastuslautakuntaa kiinnostaa myös miten virkamiestason sijaisjärjestelyt on kaupungissa hoidettu; miten on varauduttu yllättäviin pitkiin poissaoloihin ja miten dokumentointi hoidetaan niin, että kaikki olennainen tieto on saatavilla sillä, joka tulee jatkamaan tehtävän hoitamista.

Vuosi 2021 oli kaupunginjohtaja Liisa Heinämäen toinen vuosi Alavuden kaupunginjohtajana ja samalla toinen peräkkäinen poikkeusvuosi pandemiatilanteen vuoksi. Kaupunginjohtaja on edelleen jatkanut aktiivista ja kuntalaista lähellä olevaa viestintää ja rauhoittanut läsnäolollaan mm. sosiaalisen median keskusteluita.

Kaupunginjohtajan johdolla Alavuden kaupunki on kulkenut koko ajan avoimemman demokratian suuntaan ja vuonna 2021 toteutettiin ensimmäisen kerran osallistavan budjetoinnin kampanja, jossa kuntalaisille annettiin mahdollisuus tehdä enimmillään 30 000 euron arvoisia ehdotuksia Alavuden kaupungin budjettiin. Kerro Liisalle -kampanjassa kokeiltiin ensimmäisen kerran myös automaattipuheluita, joiden kautta aktivoidiin kuntalaisia jättämään ehdotuksia.

Tarkastuslautakuntaa kiinnostaa onko näistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntävistä puheluista saatu kuntalaisilta palautetta ja millaista se on ollut.

Kaiken kaikkiaan Alavuden kaupungin tiedotus on hyväntuulista, monikanavaista ja ajassa erinomaisesti mukana elävää. Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen jatkamaan ennakkoluulotonta työtä päätöksenteon avoimuuden eteen.

5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Uuden kuntalain mukaan kunnan taloudellisen aseman tarkastelu tapahtuu hyvin pitkälle kuntakonsernin lukujen perusteella. Myös Alavuden kaupungin palveluista suuren osan tuottavat tytäryhtiöt.

Kaikkien tytäryhteisöjen tavoitteena on taloudellisesti kannattava toiminta pitkällä aikavälillä. Yhteisön yksittäisen vuoden tulos voi olla tällöin tappiollinen, mutta yhteisöllä tulee olla kertyneitä voittovaroja.

Konsernin tilikauden tulos muodostui 515 000 euroa ylijäämäiseksi. Alavuden kaupunkikonserniin yhdisteltävät kuntayhtymät paransivat tulosta ylijäämäisillä tilinpäätöksillään. Samoin tytäryhtiöiden ja osakkuusyhteisöjen tilinpäätökset yhteen laskettuina paransivat tulosta.

Kaupunkikonsernin taseen kertynyt ylijäämä on noin 25 miljoonaa euroa (2 233 €/asukas).

Konsernin lainakanta hieman nousi ja on nyt noin 87,4 miljoonaa euroa eli 7 803 euroa asukasta kohti, mikä on hieman yli koko maan vuoden 2020 keskiarvon.

Konsernitasolla suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku on 65,2 %. Omavaraisuusaste laski edellisvuodesta ja on nyt 35,2 %, joka on selvästi alle tavoitearvon, joka on vähintään 50 %.

Vuosikate poistoista –tunnusluku myös laski edellisvuodesta ja on nyt 106,5 %. Konsernin tulorahoitusta voidaan kuitenkin vielä pitää riittävänä, koska tunnusluku on yli 100 %.

6. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tilikauden alijäämä, -880 968,26 euroa, oli 485 510 euroa alkuperäistä ja 2 355 360 euroa lopullista talousarviota parempi tulos. Ero talousarvioon johtui lähinnä saaduista korona-avustuksista sekä budjetoitua paremmasta verokertymästä ja sijoitussalkun realisoituneista tuotoista.

Esitystä talouden tasapainottamiseen ei tarvitse laatia, koska taseessa on aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää tilikauden ylijäämäkirjauksen jälkeen 19,0 miljoonaa euroa ja Alavuden kaupunkikonsernin taloudellinen tilanne on vielä kohtalaisen hyvä.

Vuosikatteen nostamisen ja vakiinnuttamisen riittävälle tasolle tulee kuitenkin olla keskeinen tavoite. Sekä kaupungin sekä virkamiesten että poliittisten päättäjien on jatkettava aktiivisella talouden seurantalinjalla ja suunniteltava esimerkiksi investoinnit pitkänäköisesti hahmottamalla tilannetta talousarvion suunnitelmakautta pidemmälle.

Myös pieniin säästöihin on kiinnitettävä huomiota. Erityisesti maailmantilanteen ollessa epävarma on oltava normaaliakin tarkempi, koska ei ole esimerkiksi tiedossa, millaisiksi valtionosuudet muodostuvat tulevaisuudessa tai miten yleinen kustannustaso kehittyy.

Tarkastuslautakunta näkee, että Alavudella osavuosisiraportit sekä osaava henkilöstö ja ajantasaiset ohjelmistot tarjoavat hyvät mahdollisuudet seurata taloutta ja reagoida seurantatietoihin. Onnistunut toiminnan kehittäminen voidaan turvata oikein suunnatuilla, oikein ajoitetuilla ja oikein mitoitetuilla kehittämispanostuksilla.

7. YHTEENVETO

Vaikka kaupungin tilikauden tulos oli alijäämäinen, se oli kuitenkin ennakoitua parempi, vaikka yllättäviä sote-menoja maksettiin jopa 2,5 miljoonaa euroa. Ilman ennakoitua korkeampia sote-kustannuksia tulos olisi ollut 1,2 miljoonaa positiivinen. Voikin siis todeta, että myös haastavina aikoina on käyttötaloudessa pystytty noudattamaan tarkkaa taloudenpitoa.

Alavuden kaupungin tulovirrasta merkittävä osa muodostuu verotuloista, joten kaupungin väestönkasvulla ja yritysten toimintaedellytyksillä on suuri merkitys tulevien vuosien rahoituspohjan kannalta. Strategian mukainen yhteistyö yrittäjien suuntaan ja yritysten toimintaedellytyksiä tukevien toimenpiteiden huomioinen päätöksenteossa korostuukin entisestään. Yhteistyö ja sen positiiviset vaikutukset tuntuvat julkisuuskuvas-
sa ja ovat parasta markkinointia.

Verokertymään vaikuttaa suoraan myös kaupungin työllisyys. Työllisyys on kehittynyt koko maakunnassa ja myös Alavudella hyvin myönteiseen suuntaan; työttömyysaste vuoden 2021 lopussa oli Alavudella 6,7 % (9,3 % v. 2020). Tämä prosentti on hyvin lähellä matalinta mahdollista, eikä työvoimareserviä juurikaan enää ole.

Näin ollen on tärkeää edelleen jatkaa ja entisestään tiivistää yhteistyötä alueen oppilaitosten ja yrittäjien kanssa osaavan työvoiman saatavuuden takaamiseksi myös jatkossa.

Alavuden väkiluku vuoden 2021 lopussa oli ennakkotiedon mukaan 11 198, joten laskua väkiluvussa oli edellisvuoteen 134 henkilöä. Suunta on siis edelleen selkeästi laskeva. Paikkakunnalta pois muuttaneiden ja paikkakunnalle muuttaneiden ero ei kuitenkaan ole enää kovin jyrkkä ja syntyvyyskin on lähikuntiin verrattuna hyvällä tasolla.

Tarkastuslautakunta on havainnut kaupunkiorganisaatiossa hyvää tekemisen meininkiä; toimintaa ja aktiivista viestintää on pystytty kehittämään, vaikka koronapandemia on aiheuttanut rajoitteita ja haasteita henkilöstölle. Yhteistyö kylien ja järjestöjen kanssa on kuitenkin piristynyt.

8. KOOSTE KESKEISIMMISTÄ HAVAINNOISTA JA KEHITTÄMIS-SUOSITUKSISTA

8.1. Elinvoimapalvelut:

Elinvoimapalvelut on Alavuden kaupungin uusi palvelualue, joka perustuu aiempaan hyvinvointipalveluiden palvelualueeseen eli liikunta-, kulttuuri ja kirjastopalveluihin täydennettynä elinkeino- ja työllisyyspalveluilla sekä asumisen palveluilla.

Elinvoimapalvelut on suuri palvelualue, jonka toiminta on hyvin laajaa ja ulottuu koko kaupunkiorganisaatioon. Elinvoimapalvelut tuottavat palveluita, jotka tulevat kuntalaisten lähelle, kuten esimerkiksi kirjasto ja Kunto-Lutra. Kirjastopalvelut ovat tehneet siirtymää kohti omatoimikirjastoa, jonka avulla aukioloaikoja on mahdollista laajentaa aikaisempiin aamuihin, myöhäisempiin iltoihin ja viikonloppuihin. Tämä tuo joustavuutta ja palvelee paremmin kuntalaisten moninaista arkea.

Kunto-Lutran kohdalla taas valmistautuminen peruskorjausta edeltäviin tutkimuksiin sulki uimahallin varhain ja sai osakseen välillä räväkkääkin arvostelua, ja kun remontin aloitus vielä tiedotetusta merkittävästi myöhästyi, se ymmärrettävästi nosti kuntalaisten ja seuratoimijoiden tunteita. Voimakkaat reaktiot kertovat vain siitä, että palvelut ovat kuntalaisille valtavan tärkeitä ja arvokkaita. Tarkastuslautakunta toivoo, että pitkä odotus palkitaan aikanaan ja kuntalaiset ja urheiluseurat saavat uudesta Kunto-Lutrasta hyvät ja toimivat tilat pitkälle tulevaisuuteen.

Kuitenkin elinvoimalautakunnan rooli on verrattain pieni ja tarkastuslautakunta kannustaakin kehittämään Alavuden kaupungin hallintosääntöä niin, että elinvoimalautakunnan rooli vastaa paremmin muiden lautakuntien roolia. Tarkastuslautakunta näkee, että suurempi osa toimialueen päätöksistä ja esimerkiksi päätökset merkittävistä rekrytoinneista olisi hyvä kierrättää elinvoimalautakunnan kautta.

Poikkeusaika on kosketanut myös elinvoimapalveluita, joissa sitä on hyödynnetty muun muassa saattamalla loppuun töitä, joille ei muuten helposti järjesty aikaa – esimerkiksi kotiseutuarkisto on saatettu järjestykseen 1900-luvun alusta nykypäivään.

8.2. Sivistyspalvelut:

Sivistyspalvelut käsittävät varhaiskasvatuksen, peruskoulutuksen ja Alavuden lukion sekä vuonna 2021 niihin sulautetut nuorisopalvelut ja kansalaisopiston. Näiden kahden uuden palvelun sulautuminen on käynyt luontevasti ja vaivattomasti.

Pandemiatilanne heijastui sivistyspalveluihin suoraan ja välillisesti myös vuonna 2021 ja koetellut paitsi oppilaiden, myös henkilökunnan sairastumisien ja karanteenien vuoksi. Altistumiset ja niistä tiedottamiset ovat myös osaltaan olleet koulujen vastuulla ja kuormittaneet ryhmänohjaajia. Henkilöstön riittävyys tautiaaltojen huipuilla on ollut haaste niin päiväkodeissa kuin kouluissakin ja vaatinut paitsi kovia, myös luovia ratkaisuja: esimerkiksi Alavuden yläkoulu oli ylimääräisen viikon etäkoulussa syysloman alla, ja monin paikoin opettajat ovat hoitaneet opetusvelvoitettaan etänä karanteenista käsin.

Tarkastuslautakuntaa kiinnostaa, millä tavoin sivistyspalveluiden henkilöstöä on tuettu tässä jo pitkittyneessä, jatkuvaa venymistä vaativassa tilanteessa ja miten huolehditaan, että henkilöstö jaksaa?

Sivistyspalveluita koettelevat haasteet pätevän henkilöstön saatavuudessa; kilpailu pätevistä, hyvistä opettajista on kovaa ja lastentarhanopettajista on jatkuva pula. Haaste tunnustetaan valtakunnallisesti, mutta se ei Alavuden tilannetta helpota. Hyvästä, pätevästä henkilöstöstä tulee pystyä pitämään kiinni ja jos vaihtuvuutta ilmenee, sen juurisyyt täytyy selvittää huolella ja rehellisesti.

Syksyllä 2021 käynnistyi Harrastamisen Suomen mallin mukainen Alavus harrastaa, jonka tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle 1.-9. -luokkalaiselle mieluinen harrastus koulupäivän jälkeen tai osana koulupäivää, maksuttomana tai pienellä maksulla. Hankkeen taustalla on mm. tahto vähentää eriarvoisuutta, tukea perheitä ja kaverisuhteita, vähentää yksinoloa ja lisätä liikuntaa ja hyvinvointia.

Harrastamisen Suomen mallissa on kuitenkin yksi perustava valuvika: rahoitusta ei saa käyttää kuljetuksiin. Tämä sulkeekin kuljetusoppilaat lähes automaattisesti pois toiminnasta, joka tapahtuu välittömästi koulupäivän jälkeen. Alakoululaisilla kyyditykset lähtevät hetki koulupäivän jälkeen ja esimerkiksi kuljetuksessa oleville yläkoulun oppilaille on osoitettu määrätty kuljetusmuoto eikä siitä voi poiketa, jolloin kerhoihin osallistuminen ei onnistu eikä tasa-arvo toteudu. Hankkeen jatkuessa tulisikin miettiä, miten toimintaa saataisiin entistä enemmän järjestettyä koulupäivien oheen tai vaihtoehtoisesti väljentää kyydityksiä - erityisesti yläkouluikäisille mielekäs, matalan kynnyksen tekeminen olisi arvokasta ja auttaisi ehkäisemään sosiaalisia ongelmia.

Edellisen valtuuston loppuvuodesta 2020 ottaman myönteisen kannan mukaisesti pienten lasten koulu -mallin valmistelu eteni syksyllä 2021, mutta sellaisin harppauksin, että valtuusto jäi harppauksessa kokonaan väliin ja merkittävä osa valtuutetuista tuli lehdistön ja kylänmiesten tiedottamiksi. Tarkastuslautakunta ymmärtää paitsi vaalien siirron vaikutuksen siihen, että asia tuli voimakkaasti uudistuneelle kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle yllätyksenä, myös avoimuuden ihanteen ja sen, että Alavuden kaupungissa ei haluta enää tehdä edes linjauksia salassa. Siltikin on pakko todeta, että opittavaa on: valtuutetut ovat kuvanneet tunteuksiaan tilanteessa, jossa kokivat kuulleensa asiasta viimeisinä mm. adjektiiveilla ”nöyryyttävä”, ”nolo”, ”ikävä”, ”hämmmentävä” ja ”kiusallinen”. Toisaalta tilanne paljasti myös demokraattisen päätöksenteon vahvuudet, kun valtuusto hyvin yksimielisesti päätti lähteä toteuttamaan kuntalaisia ja kyläläisiä osallistavaa kouluverkkoselvitystä ja valmistelemaan kylähanketta.

8.3. Tekniset palvelut:

Tekniset palvelut tuottavat asukkaille arkisia palveluita ja toteuttavat pieniä ja isoja investointeja. Samaan aikaan kuntalaisten ymmärrys teknisistä palveluista on kuitenkin hyvin ohut. Tämä ristiriita aiheuttaa kuntalaisten tasolla epäselvyyksiä, puheita ja huhuja, mikä konkretisoitui vuonna 2021 erittäin selvästi Kunto-

Lutran remontin viivästyttyä. Jokaisesta vaiheesta ei ole järkevää tiedottaa, mutta jonkinlainen reaaliaikainen vaihekuvaus ja se, missä mennään ja miksi, voisi paremmin antaa työrauhan.

Kunto-Lutran remontin aloituksessa oli useita myös epäonnisia viivästyksiä eikä niitä kaikkia ole riittävästi avattu luottamushenkilötasolla. Yleisesti ottaen projektin aloitus jätti toivomisen varaa projektinhallinnassa ja toi esiin helposti haavoittuvia kohtia. Tarkastuslautakunta ei halua sortua jälkiviisasteluun, mutta todennäköisesti näiden epäonnisten tapahtumien ketjuuntuminen tuli maksamaan kunnalle selvää rahaa.

Miten projektinhallintaa voisi kehittää niin, ettei tulevaisuuden isojen investointien kanssa pääsisi käymään niin?

Tarkastuslautakunta on jo aiempina vuosina tuonut esiin huolen siitä, että viranhaltijoiden työ muuttuu entistä enemmän silpuksi, kun eläköitymisten ja toimialuieden uudelleen järjestelyn myötä tehtäviä valuu muualle. Teknisten palvelujen kohdalla tarkastuslautakunta kiinnitti erityisesti huomiota siihen, että toimialueen korkein johtaja joutuu muun työnsä ohella hoitamaan muun muassa jäsenyydet useissa eri asunto-osakeyhtiöiden hallituksissa. Ei ole inhimillisesti kestävää eikä edes kognitiivisesti mahdollista pitää täysin hallussa silppuista työnkuva, ja ylimpien virkamiesten kohdalla tulisikin miettiä, miten olisi järkevää ja taloudellista huolehtia tehtävistä, johon ei tarvittaisi ylintä virkamiestä. Jos rajaukset tulevat kaupungin omasta hallintosäännöstä, tulisi sitä pikaisesti muuttaa ja turvata ylimmille virkamiehille aika ja resurssit hoitaa kaupungin ydintoiminnan ja talouden kannalta olennaiset toiminnot mahdollisimman tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Lähivuosina tullaan tekemään suuria investointeja kiinteistöihin ja viimeistään nyt tulisi turvata riittävä budjetti kiinteistöjen kunnossapitoon. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että nyt realisoituvaa investointipainetta joutuu osittain siitä, että kiinteistöt on päästetty rapistumaan sellaiseen kuntoon, ettei niiden korjaaminen ole joko mahdollista tai se tulee valtavan kalliiksi.

8.4. Ympäristöpalvelut:

Ympäristöpalveluiden palvelualue pitää sisällään kaavoituksen ja rakentamisen palvelut sekä ympäristönsuojelun.

Ympäristöpalveluissa on ollut pitkään jatkunut ongelma kaavoittajan puutteen vuoksi. Kaavoittajan tehtävien toteuttamiseksi on neuvoteltu ympäristötoimen tehtävien uudelleen järjestelystä niin, että kaavoituspäällikön tehtävät siirretään maankäyttöjohtajan tehtäviin, ja kaavoituspäällikön sijasta täytetään uusi maanmittausinsinöörin toimi, johon siirretään osa maankäyttöjohtajan nykyisiä tehtäviä muun muassa kaupunkimittauksen toiminnoista. Järjestely helpottaa kaavoituksen työmäärää.

Kaavoituksen murheena ja hidasteena ovat valitukset, jotka pysäyttävät kaavoituksen ja aiheuttavat rakennuskieltoja, jotka ovat koituneet erityisesti yritysten harmiksi.

Uudisrakentamisessa erityisesti vapaa-ajan rakentaminen on jatkanut nousuaan vuonna 2021. Myös joitain muutoksia vapaa-ajan asunnosta vakituiseen käyttöön on tapahtunut vuoden aikana. Tarkastuslautakunta on mielissään siitä, että Alavuden kaupungissa suhtaudutaan positiivisesti hakemuksiin tehdä vapaa-ajan asunnosta vakituinen asunto ja että lupaprosessi on näiden hakemusten suhteen selkeä.

Rakennuspalveluissa on käytössä sähköinen lupapiste.fi, jota kautta rakennusluvut haetaan.

Ympäristöpalveluissa on huomattu sukupolvien välinen muutos ihanteissa – nuoria ei enää välttämättä kiinnosta asunnon eikä varsinkaan omakotitalon omistaminen, vaan yhä enemmän laadukas vuokra-asuminen, joka mahdollistaa vapaan liikkumisen. Tarkastuslautakunta kannustaa pohtimaan, miten Alavuden kaupunki voisi vastata tähän haasteeseen.

Ympäristöpalvelujen kannalta tärkeää on, että Alavuden kaupunki laatii maapoliittisen ohjelman, jossa linjataan mm. maanhankinnasta ja yleiskaavoituksesta.

8.5. Muut havainnot kunnan hallinnosta

Kuten jo aiemmin todettu, on Alavuden kaupungin hallinnossa tapahtunut vuoden 2021 lukuisia toimenkuvien muutoksia, mikä on laventanut muutamien henkilöiden toimenkuvaa. Tuleva vuosi näyttää, ovatko toimenkuvat kohtuullisia vai onko niitä syytä miettiä uudelleen. Tarkastuslautakunta kantaa huolta myös ylimpien viranhaltijoiden jaksamisesta poikkeustilanteen jatkuessa.

Tarkastuslautakunta tahtoo antaa kiitosta valtuustokauden alun perehdytyksestä, joka toteutettiin syksyllä 2021 perusteellisesti ja laadukkaasti. Kaupunginvaltuusto uudistui voimakkaasti ja olikin hyvin tärkeää, että perehdytystä tarjottiin riittävässä laajuudessa. Lautakuntien puheenjohtajia kuultuaan tarkastuslautakunta pohtii, voisiko jatkossa myös lautakuntatyöskentelyyn järjestää toimialuekohtaisen perehdytyksen niin, että kaikkien lautakuntien tehtävät, toimintatavat, aloitushetkellä akuutit asiat ja mahdollisesti myös tiedossa olevat valtuustokauden aikana tulevat isommat asiat käytyisiin läpi.

Uusi valtuusto ja uudet luottamushenkilöt ovat aloittaneet työskentelyn ennakkoluulottomasti, innokkaalla ja positiivisella otteella yli ryhmä- ja puoluerajojen. Tarkastuslautakunta kannustaa valtuutettuja ja muita luottamushenkilöitä jatkossakin avoimeen ja kunnioittavaan dialogiin.

Valtuuston kokousten suoratoisto on käytössä yhä useammassa kunnassa ja tarkastuslautakunta kannustaa myös Alavuden kaupunkia ottamaan tarvittavat askeleet sen aloittamiseksi. Tässä ajassa on tyypillistä, että ne aukot, joita virallinen taho jättää, epävirallinen täyttää, ja on sekä valtuutettujen että viranhaltijoiden oikeusturvan mukaista tarjota kuntalaisille virallinen, suora kanava valtuuston kokousten seuraamiseen.

9. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tilintarkastuskertomuksen mukaan kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti ja kirjanpito on hoidettu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä.

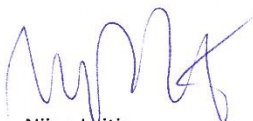
Tarkastuslautakunta luovuttaa arviointikertomuksen vuodelta 2021 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että **valtuusto kiinnittää erityistä huomiota arviointikertomuksessa värillisellä taustalla korostettuihin havaintoihin ja kehitysehdotuksiin.** Tarkastuslautakunta pyytää palveluryhmiä kommentoimaan ao. kohtia ja niihin kohdistuvia toimenpiteitä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa, jonka jälkeen kommentit toimitetaan tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta on kuulemisissaan saanut tietoa kaupungin toiminnoista ja kehittämistä kaipaavista asioista. Kuulemiset ovat toteutuneet luottamuksella ja erittäin hyvässä hengessä. **Kiitos kaikille kuulemisiin ja tarkastuslautakunnan työhön osallistuneille. Kiitos myös kaikille kaupungin työntekijöille, johdolle ja luottamushenkilöille tärkeästä työstä Alavuden kaupungissa!**

ALLEKIRJOITUKSET

Alavudella 20. toukokuuta 2022

Alavuden kaupungin tarkastuslautakunta

Niina Laitio
puheenjohtaja

Jarmo Linna
varapuheenjohtaja

Jari Latvala
jäsen

Antti Mäkelä
jäsen

Tarja Ylimäki
jäsen

Alavus on
asukkaitaan varten

Alavuden kaupunki

PL 14

Torikatu 4, 63300 ALAVUS

Puh. 06 2525 1000

info@alavus.fi

www.alavus.fi